

colecția monografii

MIHAI GURAN

**GARANȚIILE ACORDATE ACUZATULUI
ÎNTR-UN PROCES PENAL DE ART. 6 PAR. 3
DIN CONVENȚIA EUROPEANĂ A
DREPTURILOR OMULUI**

Cuprins

INTRODUCERE	
CONSIDERAȚII GENERALE	5
Obiective.....	15
Metodologie	19
CAPITOLUL 1. DREPTUL DE A FI INFORMAT ÎNTR-O MANIERĂ DETALIATĂ ASUPRA NATURII ȘI CAUZEI ACUZAȚIEI.....	22
1.1. Standardul convențional de protecție	22
1.1.1. Obiectul informării	22
1.1.2. Modalitatea informării.....	25
1.1.3. Schimbarea încadrării juridice	27
1.2. Standardul național de protecție	31
1.2.1. Obiectul informării	31
1.2.2. Modalitatea informării.....	37
1.2.3. Schimbarea încadrării juridice	37
1.3. Concluzii la Capitolul 1	41
CAPITOLUL 2. DREPTUL DE A DISPUNE DE TIMPUL ȘI DE ÎNLESNIRILE NECESARE PREGĂTIRII APĂRĂRII.....	44
2.1. Standardul convențional de protecție	44
2.1.1. Timpul necesar în vederea pregătirii apărării	44
2.1.2. Înlesnirile necesare apărării	49
2.2. Standardul național de protecție	57
2.2.1. Timpul necesar pregătirii apărării	57
2.2.2. Înlesnirile necesare apărării	61
2.3. Concluzii la Capitolul 2	72
CAPITOLUL 3. DREPTUL ACUZATULUI DE A SE APĂRA EL ÎNSUȘI SAU DE A FI ASISTAT DE UN AVOCAT.....	74
3.1. Standardul convențional de protecție	74
3.1.1. Dreptul acuzatului de a se apăra singur.....	74
3.1.1.2. Dreptul acuzatului de a fi prezent la proces și de a participa efectiv la procedurile desfășurate împotriva sa.....	75
3.1.1.2.1. Dreptul acuzatului de a participa în mod efectiv la proceduri	76
3.1.1.2.2. Dreptul acuzatului de a fi prezent la proces. Judecata <i>in absentia</i>	78

3.1.1.2.3. Renunțarea la dreptul de a fi prezent la proces.....	82
3.1.1.2.4. Reprezentarea persoanelor judecate <i>in absentia</i> de către un avocat.....	95
3.1.1.2.5. Dreptul acuzatului de a fi prezent la procedurile desfășurate în căile de atac.....	96
3.1.2. Dreptul la asistență juridică din partea unui avocat.....	101
3.1.2.1. Dreptul la asistență juridică în cazul acuzațiilor minori.....	104
3.1.2.2. Conținutul dreptului de a fi apărat prin intermediul unui avocat.....	106
3.1.2.3. Restricționarea dreptului de a avea acces la un avocat.....	119
3.1.2.4. Restricționarea dreptului persoanei acuzate de a fi asistată de un avocat ales de ea.....	127
3.1.2.5. Dreptul de a fi informat cu privire la dreptul la asistență juridică.....	133
3.1.3. Dreptul de a fi asistat gratuit de un avocat din oficiu.....	133
3.1.3.1. Domeniul de aplicare al dreptului la asistență juridică gratuită.....	134
3.1.3.1.1. Criteriul financiar.....	135
3.1.3.1.2. Criteriul vizând interesele justiției.....	139
3.1.3.2. Dreptul la o asistență juridică practică și efectivă.....	147
3.1.3.3. Posibilitatea acuzatului de a alege avocatul din oficiu.....	154
3.2. Standardul național de protecție.....	156
3.2.1. Dreptul acuzatului de a se apăra singur.....	156
3.2.1.1. Dreptul acuzatului de a fi prezent la proces. Judecata in absentia.....	158
3.2.1.2. Procedura redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate.....	160
3.2.1.3. Dreptul acuzatului de a fi prezent la procedurile desfășurate în căile de atac.....	162
3.2.2. Dreptul la asistență juridică din partea unui avocat.....	164
3.2.2.1. Dreptul la asistență juridică în cazul acuzațiilor minori.....	166
3.2.2.2. Conținutul dreptului de a fi apărat prin intermediul unui avocat.....	168
3.2.2.3. Restricționarea dreptului de a avea acces la un avocat.....	171
3.2.3. Dreptul de a fi asistat gratuit de un avocat din oficiu.....	174
3.2.3.1. Dreptul la asistență juridică obligatorie în legislația română.....	174
3.2.3.2. Dreptul la o asistență juridică practică și efectivă.....	179
3.1.3.3. Posibilitatea acuzatului de a alege avocatul din oficiu.....	184
3.3. Concluzii la Capitolul 3.....	184

CAPITOLUL 4. DREPTUL ACUZATULUI DE A INTEROGA MARTORII DIN PROCES.....	188
4.1. Standardul convențional de protecție	188
4.1.1. Domeniul de aplicare. Înțelesul noțiunii de „martor” în sistemul convențional.....	189
4.1.2. Dreptul acuzatului de a adresa întrebări martorilor acuzării sau de a obține audierea acestor martori	195
4.1.2.1. Martorii absenți.....	201
4.1.2.1.1. Standardul Al-Khawaja și Tahery	203
4.1.2.2. Martorii anonimi.....	237
4.1.3. Dreptul acuzatului de a obține citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării	243
4.1.4. Audierea martorilor în căile de atac	255
4.2. Standardul național de protecție	256
4.2.1. Dreptul acuzatului de a adresa întrebări martorilor acuzării sau de a obține audierea acestor martori	256
4.2.1.1. Martorii absenți.....	265
4.2.1.2. Martorii anonimi.....	272
4.2.2. Dreptul acuzatului de a obține citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării	276
4.2.3. Audierea martorilor în căile de atac	277
4.3. Concluzii la Capitolul 4.....	278
 CAPITOLUL 5. DREPTUL ACUZATULUI DE A FI ASISTAT ÎN MOD GRATUIT DE UN INTERPRET	 282
5.1. Standardul convențional de protecție	282
5.2. Standardul național de protecție	294
5.3. Concluzii la Capitolul 5.....	300
 CAPITOLUL 6. CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA	 302
Propuneri de lege ferenda.....	312
 BIBLIOGRAFIE	 319

MIHAI GURAN

**Garanțiile acordate acuzatului
într-un proces penal de art. 6 par. 3
din Convenția Europeană
a Drepturilor Omului**

Universul Juridic
București
- 2024 -

Dreptul de a fi informat într-o manieră detaliată asupra naturii și cauzei acuzației

1.1. Standardul convențional de protecție

○ 1.1.1. Obiectul informării

Potrivit art. 6 par. 3 lit. a) din Convenție, orice persoană acuzată de săvârșirea unei infracțiuni are dreptul „să fie informată, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa”.

Astfel, se poate observa că dispozițiile art. 6 par. 3 lit. a) din Convenție impun acordarea unei atenții speciale, din partea organelor judiciare, modalității în care se realizează notificarea „acuzației” către inculpat. Elementele specifice ale infracțiunii ce face obiectul procesului penal joacă un rol crucial în contextul în care, din momentul comunicării acestora, persoanei acuzate îi sunt aduse la cunoștință în mod oficial bazele factuale și legale ale acuzațiilor formulate împotriva sa¹.

Dispozițiile convenționale anterior menționate conferă acuzatului dreptul de a fi informat atât cu privire la cauza acuzației, respectiv faptele pe care se presupune că le-ar fi comis și pe care se fundamentează acuzația, cât și cu privire la natura acuzației, respectiv caracterizarea juridică oferită acestor fapte².

Aceste informații oferite persoanei acuzate ar trebui să fie detaliate³. Curtea de la Strasbourg a statuat că în materie penală, furnizarea unor informații complete și detaliate privind acuzațiile formulate împotriva

---

¹ Curtea EDO, *Kamasinski c. Austriei*, 19 decembrie 1989, §79; Curtea EDO, *Pélissier și Sassi c. Franței*, 23 martie 1999, §51; Curtea EDO, *Mattoccia c. Italiei*, 25 iulie 2000, §59; Curtea EDO, *Dallos c. Ungariei*, 1 martie 2001, §47; Curtea EDO, *Sejdovic c. Italiei*, 1 martie 2006, §89.

² Curtea EDO, *Pélissier și Sassi c. Franței*, precit., §51; Curtea EDO, *Mattoccia c. Italiei*, precit., §59; Curtea EDO, *Dallos c. Ungariei*, precit., §47; Curtea EDO, *Drassich c. Italiei*, 11 decembrie 2007, §34; Curtea EDO, *Penev c. Bulgariei*, 7 ianuarie 2010, §33.

³ Curtea EDO, *Pélissier și Sassi c. Franței*, precit., §51; Curtea EDO, *Dallos c. Ungariei*, precit., §47; Curtea EDO, *Lakatos c. Ungariei*, 20 septembrie 2001; Curtea EDO, *I.H. și alții c. Austriei*, 20 aprilie 2006, §30; Curtea EDO, *Juha Nuutinen c. Finlandei*, 24 aprilie 2007, §20.

inculpatului, precum și încadrarea juridică pe care organele judiciare naționale ar putea să o dea faptelor reținute în sarcina acestuia, reprezintă o condiție prealabilă esențială în vederea asigurării unui proces echitabil pentru persoana acuzată¹.

Informațiile comunicate persoanei acuzate nu trebuie să cuprindă în mod necesar și referiri la materialul probator pe care se fundamentează acuzațiile². Totodată, instanța europeană a arătat că notificarea cu privire la acuzații nu trebuie să fie însoțită în mod obligatoriu de acordarea accesului persoanei acuzate la probele existente în dosarul de urmărire penală, pentru a-i permite astfel acestea să se pregătească pentru proces³.

De altfel, cele două drepturi în discuție – cel de a fi informat cu privire la acuzație, respectiv dreptul de a avea acces la dosar – sunt reglementate în mod distinct în cadrul art. 6 din Convenție. În mod implicit, pretensele încălcări ale acestor drepturi sunt analizate în mod individual de către instanța europeană, fără a exista astfel o suprapunere între domeniile de aplicare ale acestora.

Deși gradul de detaliu al informațiilor la care se face referire în textul convențional variază în funcție de circumstanțele particulare ale fiecărei cauze, Curtea de la Strasbourg a statuat faptul că acuzatului trebuie să i se ofere informații suficiente, pentru ca acesta să poată înțelege pe deplin dimensiunea acuzațiilor formulate împotriva sa, în vederea pregătirii unei apărări adecvate⁴.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că informațiile oferite acuzatului sunt suficient de detaliate în ipoteza în care acestuia îi sunt aduse la cunoștință infracțiunile cu privire la care este acuzat, locul și data la care se presupune că acestea au fost săvârșite, textele de lege relevante care sunt aplicabile în cauză, precum și numele victimei⁵.

În cauza *Mattocia c. Italiei*, reclamantul a fost informat inițial, în cursul urmăririi penale, că este acuzat referitor la o presupusă infracțiune de viol comisă față de victima R. „în Roma, în noiembrie 1985”. Rechizitoriul întocmit în 23 octombrie 1986 nu conținea detalii suplimentare cu privire la data și

¹ Curtea EDO, *Pélissier și Sassi c. Franței*, precit., §52; Curtea EDO, *Mattocia c. Italiei*, precit., §59; Curtea EDO, *Dallos c. Ungariei*, precit., §47; Curtea EDO, *Sejdovic c. Italiei*, precit., §90; Curtea EDO, *Penev c. Bulgariei*, precit., §34; Curtea EDO, *I.H. și alții c. Austriei*, precit., §31; Curtea EDO, *Bäckström și Andersson c. Suediei*, 5 septembrie 2006.

² Decizia Comisiei în cauza *X. c. Belgiei*, 9 mai 1977; raportul Comisiei în cauza *Colozza și Rubinat c. Italiei*, 5 mai 1983.

³ Curtea EDO, *Brozicek c. Italiei*, 19 decembrie 1989, §42; Curtea EDO, *Haxhia c. Albaniei*, 8 octombrie 2010, §131.

⁴ Curtea EDO, *Mattocia c. Italiei*, precit., §60.

⁵ Curtea EDO, *Brozicek c. Italiei*, precit., §42; Curtea EDO, *Mattocia c. Italiei*, precit., §65.

locul săvârșirii faptei. Deși organele de urmărire penală fuseseră informate cu privire la faptul că violul fusese comis la sfârșitul lunii octombrie 1985 sau în jurul datei de 10 noiembrie 1985, în toaleta existentă la etajul al doilea din clădirea școlii unde învăța R., acuzatul nu a fost informat cu privire la aceste aspecte de fapt referitoare la acuzațiile ce i se aduceau¹. Având în vedere faptul că informațiile oferite reclamantului au fost vagi în ceea ce privește aspecte esențiale referitoare la locul și timpul săvârșirii presupusei infracțiuni, precum și că acestea au fost modificate în mod repetat în cursul procesului, instanța europeană a constatat o încălcare a dispozițiilor art. 6 par. 3 lit. a) din Convenție².

În cauza *Brozicek c. Italiei*, instanța europeană a arătat că nu a existat o încălcare a dreptului persoanei acuzate de a fi informată în detaliu cu privire la natura și cauza acuzației ce i se aduce, în contextul în care autoritățile italiene i-au adus la cunoștință reclamantului faptele de săvârșirea cărora era acuzat, date privind locul și timpul săvârșirii acestora, textele legale cu relevanță în cauză, precum și numele victimei³.

Așadar, se impune ca organele de anchetă să îi ofere persoanei acuzate un set minim de date, care să îi permită acesteia pe de o parte să înțeleagă ce anume i se impută, iar pe de altă parte să îi ofere posibilitatea de a se apăra într-o manieră efektivă. În acest context, în acord cu cele statuate în jurisprudența instanței europene, apreciez că indicarea datelor de natură spațio-temporală care caracterizează infracțiunea este extrem de importantă, pentru că îi permit persoanei acuzate să probeze faptul că se afla în alt loc în momentul săvârșirii infracțiunii.

Instanța europeană a opinat în sensul că împrejurarea că acuzatul nu a solicitat permisiunea de a studia dosarul de urmărire penală, deși avea această posibilitate, nu este de natură să exonereze organele judiciare de obligația de a-l informa pe acesta „în termenul cel mai scurt” și „în mod amănunțit” cu privire la toate elementele referitoare la acuzația formulată împotriva sa⁴. Această obligație este în totalitate în sarcina organelor de urmărire penală și nu poate fi îndeplinită într-o manieră pasivă, prin punerea la dispoziție a unor informații, fără ca acestea să fie aduse la cunoștința apărării⁵.

Apreciez că și în ipoteza în care persoanei acuzate sau apărătorului acesteia i se oferă acces la dosarul cauzei, subzistă obligația organelor judiciare

---

¹ Curtea EDO, *Mattoccia c. Italiei*, precit., §63.

² *Idem*, §71.

³ Curtea EDO, *Brozicek c. Italiei*, precit., §42.

⁴ Curtea EDO, *Mattoccia c. Italiei*, precit., §65.

⁵ *Idem*.